

Prof. Dr. Mücteba İlgürel (15 Ekim 1939-25 Ağustos 2024)

Yasemin TÜMER ERDEM

Prof. Dr., Marmara Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Tarih Bölümü, İstanbul, Türkiye
yterdem@marmara.edu.tr (Sorumlu Yazar/Corresponding Author)

Prof. Dr. Mücteba İlgürel hocamı 1992 yılında Marmara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü'ne öğrenci olarak başladığımda tanıdım. Kendisi o tarihte bölüm başkanı idi. Sonraki yıllarda "Osmanlı Tarihi" dersimize girmişti. 1996 yılında mezun olup, yüksek lisansa başladığımda kendisinden, "Yeni ve Yakınçağ Tarihi Bibliyografyası" dersini almaya başlamıştım. Mücteba hocamız, oldukça nazik, öğrencilerine karşı sevecen bir hocaydı. Lisansüstü derslerini odasında yapardı. Dersleri oldukça eğlenceli geçer, hatta simit-çay ikramında bulunurdu. Arada ağzımız tatlınsın diye gofret ikramı da yapardı. Ama biz öğrenciler bunu her derste ister, masamızda duran simitlerin yanı sıra "hocam gofret yok mu?" diyerek gülüşürdük. Hocamız da bizi kırmazdı. 1997 yılı Mayıs ayında Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde araştırma görevlisi olarak göreve başladığımda, Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü'nde görevlendirildim. Halihazırda öğrencisi iken artık asistanı olmuştum. Bölüm Başkanı olması hasebiyle oldukça yoğun olduğu için resmi yazışmalarında kendisine yardımcı olurdu. Çoğu kez yazılarını masasında duran daktilosunda kendi yazardı. Bölüme bilgisayar gelmesiyle birlikte artık yazılarını ben yazmaya başlamıştım.

1999 yılında hocam seni bu bölüme alalım dediğinde çok sevinmiştim. O yıl yeniden araştırma görevlisi sınavına girdim ve artık kadrolu olarak Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü'nün asistanıydım. Asistanlık yıllarımda hocamın çalışmalarına da yardımcı oluyordum. Kendisinden klasik usullerle nasıl dizin yapıldığını öğrenmiş, kendi kitabının dizinini birlikte yapmıştık. 2000 yılında doktora programına girdiğimde yine kendisinden "Osmanlı Devleti'nde İsyenlar" adlı bir ders almıştım. Yine doktora tez çalışmamı Prof. Dr. Mücteba İlgürel'in danışmanlığında bitirdim.

Mücteba İlgürel, 15 Ekim 1939'da Balıkesir'de dünyaya gelmişti. Babası Mehmet İlgürel, annesi Hafize İlgürel'dir. Babasının uzun yıllar Balıkesir Belediyesi Elektrik İşletmesi'nde tahsildarlık ve Belediye Otobüs İşletmesi'nde mutemetlik görevlerinde bulunduğunu ve oradan emekli olduğunu kendisinden dinlemiştim. Büyükbabasının da Osmanlı Devleti'nin son savaş yıllarında cepheden cepheye koştuğunu, Balıkesir Kongreleri sırasında Kuvâ-yı Milliye'ye katıldığını ve bundan çok etkilendiğini gururla anlatırdı. Büyükannesi Hatice Hanım'ın, 1929 yılında halka yeni alfabeyi öğretmek üzere Atatürk tarafından açılan millet mekteplerinde öğrenci olduğunu ve bayanlar arasında birinci geldiğini, bunun üzerine Mustafa Kemal Atatürk'ün Reiscumhur olarak imzalı resmi bulunan, Teşkilât-ı Esâsiye Kanunu kitabını hediye olarak gönderdiğini kendisinden dinlemiştim. Bu kitap büyükannesinden Hocamıza intikal etmişti. Ailenin üç çocuğundan en büyüğü olan Mücteba İlgürel, ilköğretimini Balıkesir'de bulunan ve eski bir medrese binasında hizmet veren Ali Şuûri İlkokulu'nda tamamladıktan sonra, tahsil hayatına o dönemde Türkiye'nin en iyi lisesi kabul edilen ve bünyesinde üniversite mezunu öğretmenleri barındıran Balıkesir Lisesi'nde sürdürmüştü.

Hocam okul yıllarından bahsederken, on beş yaşından itibaren yaz aylarında bir elektrik tesisatçısının yanında çalıştığını da anlatmıştı. Yeteneği, çalışkanlığı ve özenli çalışmalarıyla kısa sürede ustasının ilgisini ve sevgisini kazandığını mütebessim bir ifadeyle dile getirirken, çıraklık günlerine ait

anlarından çokça bahsedirdi. Birçok kez yaptığımız sohbetlerde, o yıllarda nasıl bisikletiyle evlere tesisat döşemeye gittiğini büyük bir keyifle dinlemiştir. Bu yıllarda edindiği tecrübeleri günlük hayatına da aktarmış, bu tarz uğraşlar ona zevk vermişti. Odasında mutlaka bir şeyleri tamir eder, yıpranmış kitaplarının ciltlerini yenilerdi.

O'nun meslek olarak öğretmenliği seçmesinde en büyük rolün, henüz lisede okuduğu yıllarda kendisini etkileyen iki değerli tarih öğretmeni olduğunu hep işitmişim. İlgi duyduğu mesleği yapabilmek için 1959 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü'ne kaydını yaptırır. Tarih Bölümü'nün Yeniçağ Tarihi Kürsüsü'nde tezli öğrenci olan İlgürel, aynı zamanda Çapa Yüksek Öğretmen Okulu'nda açılan sınava da girer. Jürisinde Prof. Dr. İbrahim Kafesoğlu, Çağatay Uluçay ve Niyazi Akşit'in bulunduğu sınavı kazanarak Edebiyat Fakültesinin yanı sıra Çapa Yüksek Öğretmen Okulu'na da devam eder. İki okuldan da aynı dönemde mezun olarak, iki diplomaya sahip olur. Hocamdan daima bu okulla ilgili övgüler ve güzel anılar dinlemiştir. O'nun anlatılarına göre, güzel bir öğrencilik hayatı geçirmiş, bu yıllarda kendine iyi bir muhit edinmiştir. Öğrenciliği sırasında her yıl yurt içinde düzenlenen gezilere katılmış, son sınıftayken Bulgaristan'dan Almanya'ya uzanan 15 günlük bir geziye de katılarak bazı Avrupa şehirlerini görme fırsatını yakalamıştır. Çapa Yüksek Öğretmen Okulu bünyesinde bulunan Talebe Cemiyeti'nde "Kitaplık ve Kültür Kolu" başkanı olmuş, cemiyetin bir sonraki seçimlerinde de Haysiyet Divanı Başkanı seçilmiştir. Faal bir öğrenci olan İlgürel, her yıl düzenlenen kültürel faaliyetlere de katılmıştır. O zaman Doçent olan Cengiz Orhonlu ile tez çalışmalarına devam ettiği sırada, Talebe Cemiyeti'nin çıkardığı *Genç Öğretmen* dergisinde "Türk Kıbrıs'ın Kısa Tarihi" başlıklı ilk yazısını yayınlar (1964). Bu yazı ile başta merhum Orhonlu olmak üzere pek çok hocasının ilgisini ve beğenisini kazanır. Hatta Cengiz Orhonlu, beğenisinin ifadesi olarak "ileride *Türk Kültürü*'nde yazarsın" diyerek O'nu bu meslekte aday olarak gördüğünün ilk sinyalini verir. Kitaplık ve Kültür Kolu başkanlığı yaptığı yıllarda hazırladıkları bir kitap sergisinde Orhan Şaik Gökyay'la da tanışır. Tez çalışmaları sırasında kendisinden yardımlar alan İlgürel, Orhan Şaik Bey tarafından da takdir edilir. Yine tez çalışmalarında yardımlarına başvurduğu hocası Ord. Prof. Cavid Baysun'un da dikkatini çekmiş ve merhum Baysun'dan "seni aramıza arkadaş almak istiyoruz" şeklinde dolaylı bir asistanlık teklifi almıştır.

Hocamızın hayatında büyük bir önemi haiz olan Çapa Yüksek Öğretmen Okulu, hafızasında buruk bir anı olarak yer almaktadır. Nitekim yaptığımız sohbetlerde, 1960'tan sonra başlayan üniversite olaylarının bu okula sirayet etmesinin, kendisi için üzüntü kaynağı olduğunu sürekli belirtmiştir. Türk siyasî hayatını etkileyen bir ideoloji yüzünden Yüksek Öğretmen Okulu'nun statüsünün değiştirilmesi ve bir süre sonra da kapatılmasını, Türk Millî Eğitimi için büyük bir kayıp olarak değerlendirmiştir.

İlgürel, mezun olduktan sonra 1964-1965 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü'nde asistan olur. Ancak, eğitimini devlet hesabına burslu tamamlamış olması dolayısıyla mecburî hizmeti yükümlülüğü bulunduğundan asistanlığını dondurmak zorunda kalır. Altı yıllık mecburî hizmetin dört yılı Yüksek Öğretmen Okulu'nda okuduğu yıllara sayılıp, kalan iki yıllık hizmeti ifâ için öğretmen olarak Akşehir Lisesi'ne atanır. Mecburî hizmeti üniversitelere de nakletmek mümkün olduğundan, bir dönem öğretmenlik yaptıktan sonra 1965 yılında üniversitedeki asistanlık görevine geri döner. Doktora çalışmalarını başlangıçta Balıkesir Şeriyye Sicilleri üzerinde sürdüren İlgürel, Ord. Prof. Cavid Baysun'un önerisi üzerine konusunu değiştirir ve Osmanlı vak'anüvislerinden Vasfın ilk vak'anüvislik dönemine ait *Mehâsinü 'l-âsâr ve Hakaikü 'l-ahbâr* adlı eseri üzerinde çalışmaya başlar. Bu çalışmasıyla 1970 yılında doktor olur. Hemen akabinde askerlik hizmeti için kariyerine ara verir. Askerlik sonrasında, 1972 yılında hayatını eşi Sevim Hanım'la birleştirir. Aynı yıl İngiltere'ye gider ve 11 ay burada kalır.

1976 yılında Abaza Haşan Paşa İsyanı adlı Doçentlik tezini bitirir ve ertesi yıl doçent olur. Doçent olduktan sonra, İngiltere dönüşünden itibaren vermekte olduğu “Osmanlıca” derslerinin yanı sıra, hazırlık sertifikasında “Yeniçağ Tarihi Bibliyografyası” dersi vermeye başlar. Bir yandan da İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi’nin çıkardığı *Tarih Dergisi* ile *Tarih Enstitüsü Dergisi*’nin yayınına hocası Prof. Dr. M. Münir Aktepe ile birlikte yürütür.

Mücteba İlgürel, 1982 yılında profesörlük sınavına girer, ancak kadro olmadığı için Fırat Üniversitesi’nde görevlendirilmek üzere başvurur. Başvurusunu beklediği sırada Marmara Üniversitesi bünyesinde yeni kurulmakta olan Fen-Edebiyat Fakültesi’ne, merhum Prof. Dr. Hakkı Dursun Yıldız tarafından kurucu bölüm başkanı olarak davet edilir (1984). Böylece profesör kadrosunda Tarih Bölümü Başkanı olur. Profesör oluşunun ardından, 1980 öncesinde muhabir üye olarak görev yaptığı Türk Tarih Kurumu’na 1985’te aslı üye seçilir.

Hocamız, 1992 yılının yaz aylarında değerli arkadaşı Prof. Dr. Yuzo Nagata’nın vasıtasıyla Tokyo Üniversitesi bünyesindeki Asya ve Afrika Dilleri ve Kültürleri Araştırmaları Enstitüsü (Institute for the Study of Languages and Cultures of Asia and Africa Tokyo University of Foreign Studies)’nin daveti ve sağladığı bursla Japonya’ya gider. Bu enstitünün Osmanlı Tarihi kısmında görev alır. Burada pek çok Japon araştırmacıyla dost olur. 17 Ocak -7 Şubat 2006 tarihleri arasında ikinci kez kısa bir süreliğine Japonya’da bulunan değerli hocamız, lisansüstü eğitim yapmak üzere Türkiye’ye gelen pek çok Japon öğrenciye de danışmanlık yapmıştır.

Prof. İlgürel, kurucusu olduğu M.Ü. Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü’nde uzun yıllar lisansta “Osmanlı Tarihi”, lisansüstü programlarda ise “Yeni ve Yakınçağ Tarihi Bibliyografyası” ve “Osmanlı Devleti’nde İsyanlar” adlı derslere girmiş, danışmanlığında pek çok yüksek lisans ve doktora tez çalışması yapılmıştır. Ayrıca 253 kişinin doktoradan profesörlüğe akademik yükselme jürilerinde bulunmuş ve raporlarını imzalamıştır. Emekliliğine yakın bir tarihe kadar kurucusu olduğu bölümün başkanlığını yürüten Prof. İlgürel, 10 Ekim 2005 tarihinde Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü’ne müdür olmuş ve bu görevi faal idari ve öğretim görevlerinden emekliye ayrıldığı 2006 yılı Ekimine dek sürdürmüştür.

Öğrencisi ve asistanı olmaktan büyük mutluluk duyduğum değerli hocam, öğrencilerine karşı oldukça sevecen ve anlayışlıydı. Bölüm Başkanı olarak 19 yıl boyunca Tarih Bölümü’ne büyük emeği geçen Prof. İlgürel, idareciliği sırasında oldukça titiz davranmış ve idari işlerin aksamaması için gayret göstermişti. Bölüm Başkanı olmasının ötesinde bölümdeki genç akademisyenlerin babası gibiydi. Babacan davranışlarıyla herkesin saygısını ve sevgisini kazanan değerli hocamız 15 Ekim 2006 tarihinde emekli olmuştu. Emekli olduktan sonra kitaplarını bölüme bağışlamış, Tarih Bölümü kütüphanesinin temelini atmıştır. İlmî çalışmalarını emekliliğinden sonra da sürdüren Prof. İlgürel, Osmanlı Tarihi çalışmalarına iki eser daha kazandırmıştır. Bölümle bağlarını hiç koparmayan, her fırsatta bizleri ziyaret eden hocamız, 25 Ağustos 2024 tarihinde vefat etmiş ve aramızdan ayrılmıştır. Mekânı cennet olsun.

Yayımları

Kitap

Ahmet Vasıf Efendi, *Mehâsinii'l-âsâr ve Hakaikü 'l-ahbâr 1783-1787 (H.1197-1201)*, haz. Mücteba İlgürel, İstanbul 1978. (II. Baskısı Ankara 1994 tarihlidir)

Millî Mücadele 'de Balıkesir Kongreleri, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1999.

Ahmet Vasıf Efendi, *Mehâsinii'l-âsâr ve Hakaikü 'l-ahbâr, 1774-1779 (H. 1188-1193)*, haz. Mücteba İlgürel, 2014.

Abaza Hasan Paşa İsyanı, Huruc Ale's-Sultan, Yeditepe Akademi, İstanbul 2023.

Makaleler

- “Kösem Sultan’ın Bir Vakfiyesi”, *Tarih Dergisi (TD)*, 21 (1968), 83-94.
- “Adalar Denizinde Rum Korsanları”, *Belgelerle Türk Tarihi Dergisi*, 16 (1969), 62-67.
- “Pehlivanlı Aşireti Beyi Halid’in İsyanı”, *TD*, 23 (1969), 13-22.
- “Sakız’da Türk Vakıfları”, *Güney-Doğu Anadolu Araştırmaları Dergisi*, 1 (1972), 7-12.
- “Balıkesir’de Ayanlık Mücadelesi”, *Tarih Enstitüsü Dergisi (TED)*, 3 (1973), 63-74.
- “Balıkesir Redd-i İlhak Cemiyeti ve Kongreleri”, *Cumhuriyet’in 50. Yılına Armağan* (İstanbul 1973), 35-56.
- “Şeriyeye Sicilleri Toplu Kataloğuna Doğru”, *TD*, 28-29 (1975), 123-166.
- “XVI. ve XVII. Yüzyıllarda Tüfeğin Anadolu Halkı Arasında Yayılışı”, *Kubbealtı Akademi Mecmuası*, 4 (1978), 15-22.
- “Osmanlı İmparatorluğu’nda Ateşli Silâhların Yayılışı”, *TD*, 32 (1979), 301-318.
- “Millet Mektepleri”, *Doğumunun 100. Yılında Atatürk’e Armağan* (İstanbul 1981), 25-35.
- “Akbaş Cephaneliği Baskını”, *TD*, 33 (1982), 301-318.
- “Subaşılık Müessesesi”, *Journal Of Turkish Studies*, 7 (1983), 251-262.
- “Osmanlı Devleti’nin Kuruluşu”, *Söğüt I. Osmanlı Sempozyumu (Eylül 1984)*, Eskişehir 1985, 27-31.
- “Atatürk ve Osmanlı Tarihi”, *Yusuf Hikmet Bayur Armağanı (1985)*, 239-245.
- “Cevdet Paşa Tarihi’nin Kaynaklarından Vâsıf Tarihi”, *Ahmet Cevdet Paşa Semineri (İstanbul 1986)*, 115-126.
- “Atatürk’ün Bilinmeyen Bir Telgrafı”, *Türklük Araştırmaları Dergisi*, 2 (1987), 131-136.
- “Osmanlı Devleti’nin Kuruluşu”, *Söğüt III. Osmanlı Sempozyumu (Eylül 1988)*, Ankara 1989, 27-30.
- “Türkler’in Batı Anadolu Sahil Güvenliğine Verdikleri Önem”, *Ercüment Kuran Armağanı (1989)*, 112-124.
- “Vakanüvislerin Taltiflerine Dâir”, Prof. Dr. Bekir Kütükoğlu’na Armağan, (İstanbul 1991), 183-192.
- “Mukataa Sistemi ve Şam Eyaleti Mukataa Defteri”, *Toruko Bunka Kenkyu*, 6 (Tokyo 1992), 60-65.
- “Ahmet Resmî Efendi, *Halîfetü’r-Rüesa*” (Önsöz), (İstanbul 1992), 5-16.
- “Japonya’da Türk Tarihi Üzerindeki Çalışmalar”, *Belleten*, 223 (1994), 751-781.
- “İstanbul’un Fethinde Osmanlı Topçuluğu”, *Tarih ve Medeniyet*, 3 (1994), 20-23.
- “Osmanlı Topçuluğunun İlk Devirleri”, *Prof. Dr. Hakkı Dursun Yıldız Armağanı*, İstanbul 1995, 285-293.
- “Buharlı Gemi Teknolojisini Osmanlı Devleti’nde Kurma Teşebbüsleri”, *Çağını Yakalayan Osmanlı*, İstanbul 1995, 143-158.
- “Orhan Şaik Gökyay’ın Ardından”, *Belleten*, 224 (1995), 246-270.
- “Osmanlı Ukrayna Münasebetlerinin Başlaması”, *Belleten*, 221 (1996), 155-164.
- “Osmanlı Devleti’nde Teftiş Hareketleri”, *Kubbealtı Akademi Mecmuası*, yıl: 9, sayı: 2, 1980, 15-22.

- “Prof. Dr. M. Münir Aktepe’nin Hayatı ve Eserleri”, *Belleten*, LXI228, (1996), 489-500.
- “Sadriazam Hamza Hâmid Paşa”, *Tarih Enstitüsü Dergisi (M. Aktepe Armağanı)*, 15 (1997), 221-240.
- “Sinan Çağının Kültürü Siyasî Tarih Kısmı”, *Mimarbaşı Koca Sinan Yaşadığı Çağ ve Eserleri*, İstanbul 1988, 109-112.
- “Prof. Dr. Masao Mori’nin Anısına”, *Belleten*, LXII/ 234 (Ağustos 1998), 613-615.
- “İl Erleri Hakkında”, *Güneydoğu Araştırmaları Dergisi*, 12 (1998), 125-140.
- “Fire Arms in the Ottoman State”, *The Great Ottoman-Turks Civilization*, III, Ankara 2000, 727-734.
- “Osmanlı Denizciliği’nin İlk Devirleri”, *Belleten*, LXV/243 (Ağustos 2001), 637-653.
- “Zirveden Dönüş II. Selim’den III. Mehmed’e”, *Türkler*, IX, 643-666.
- “1116-1119/1704-1707 Tarihleri Arasında Balıkesir’e Ait Narh Düzenlemeleri”, *Osmanlı Araştırmaları*, XXIII, *Prof. Dr. Nejat Göğünç’e Armağan 2*, İstanbul 2004, 11-21.

Kongrelerde Sunulan Bildiriler

- “Rus Donanmasının Sinop Baskım”, *Tarih Boyunca Karadeniz Kongresi Bildirileri*, Samsun 1988, 163-177.
- “Zeylinburnu’nda Bir Demir Fabrikası”, *Tarih Boyunca İstanbul Semineri*, İstanbul 1989, 155-164.
- “XIV. Yüzyılda Osmanlı Devleti’nin Siyasî Durumu”, *Kosova Zaferinin 600. Yıldönümü Sempozyumu*, Ankara 1992, 13-20.
- “Kurtuluş Savaşma Gönen’in Katkıları”, *Kurtuluş Savaşında Gönen ve Çevresi (Sempozyum 5 Eylül 1993 Gönen)*, Ankara 1998, 45-56.
- “1784 Erzincan Depremi”, *Tarih Boyunca Anadolu’da Doğal Afetler ve Deprem Semineri 22-23 Mayıs 2000*, İstanbul 2001, 191-202.
- “Bulgaristan’da Menzil Teşkilâtı ve Yöre Halkı ile Münasebeti”, *Balkanlar’da İslâm Medeniyeti Milletlerarası Sempozyumu Tebliğleri, Sofya, 21-23 Nisan 2000*, İstanbul 2002, 253-259.
- “Orta Asya Türk Müslümanlığının Anadolu’ya Etkisi”, *II. Uluslararası Türkoloji Kongresi, Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi 6-9 Ekim 2004*, Türkistan-Kazakistan.
- “Hububat Kaçakçılığı”, *CIEPO XIV. Sempozyumu Bildirileri, 18-22 Eylül 2000*, Çeşme, Türk Tarih Kurumu, 361-369.
- “Vak’anüvis Ahmed Vâsif Efendi’nin İspanya Elçiliği ve Götürdüğü Hediyeler”, *Türk Kültüründe Hediye Sempozyumu Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırma Merkezi*, 16-17 Kasım 2005 İstanbul.

Ansiklopedi Maddeleri

- “Türkler (Osmanlılar), XVIII. asır”, *İslâm Ansiklopedisi (İA)*, 12/2 (1982), 321-342.
- “Vâsif”, *İA*, 13 (1986), 214-217.
- “Yeniçeriler”, *İA*, 13 (1986), 385-395.
- “Zenta”, *İA*, 13 (1986), 535-538.
- “Abaza Haşan Paşa”, *Diyanet İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, 1 (1988), 10-11.
- “Acemi Oğlanı”, *DİA*, 1 (1988), 324-325.
- “Ahmed I”, *DİA*, 2 (1989), 30-33.

- “Ahmed II”, *DİA*, 2 (1989), 33-34.
“Balıkesir”, *DİA*, 12(1992), 12-14.
“Balıkesir Kongreleri”, *DİA*, 12(1992), 15-17.
“Canbolaloğulları”, *DİA*, 7 (1993), 144-145.
“Celâli İsyancıları”, *DİA*, 7 (1993), 252-257.
“Celâ-yi Vatan”, *DİA*, 7 (1993), 238-240.
“Çaka Bey”, *DİA*, 8 (1994), 186-188.
“Elmas Mehmed Paşa”, *DİA*, 11 (1995), 62-63.
“Eşkriya”, *DİA*, 11 (1995), 466-469.
“Evliya Çelebi”, *DİA*, 11 (1995), 529-532.
“Enîsü'l-müsâmirîn”, *DİA*, 11 (1995), 243-244.
“Fıtil”, *DİA*, 13 (1996), 155. “HamzaHamid Paşa”, *DİA*, 15 (1997), 513.
“Hakim Mehmed”, *DİA*, 15 (1997), 189-190.
“Hüseyin Efendi, Hezârfen” *DİA*, 18 (1998), 544-46.
“Hüseyin Paşa, Deli”, *DİA*, 19 (1999), 4-6.
“İl-erleri”, *DİA*, 22 (2000), 59-61.
“İstimalet”, *DİA*, 23 (2001), 362-363.
“Kalenderoğlu Mehmed”, *DİA*, 24 (2001), 256-257.
“Karayazıcı Abdülhalim”, *DİA*, 24 (2001), 482-83.
“Katırcıoğlu Mehmed Paşa”, *DİA*, 25 (2002), 35-36.

Tanııtma Yazıları:

- “Jean Bell, Kösem Sultan Topkapı'da Bir Gelin”, *Belleten*, LXIV/241 (Aralık 2000), 971-972.
“İbn Kemal: Tevârih-i âl-i Osman, IV.Defter”, *Belleten*, LXV/243 (Ağustos 2001), 759-760.
“Osmanlı Coğrafya Literatürü Tarihi”, *Belleten*, LXV/244 (Aralık 2001), 1191-1192.
Anonim Osmanlı Tarihi”, *Belleten*, LXVI/245 (Nisan 2002), 191-192.
“Ali Akyıldız, Osmanlı Dönemi Tahvil ve Hisse Senetleri”, *Belleten*, LXVI/ 247 (Aralık 2002), 1007-1010.
“Recep Ahıskalı, Reisülkütüplük (XVIII. Yüzyıl)”, *Belleten*, LVII/ 249 (Ağustos 2003), 573-575.
“Taylısanuzâde Hâfız Abdullah Efendi Tarihi İstanbul'un Uzun Dört Yılı (1785-1789), Haz. Feridun M. Emecan”, *Belleten*, LXVII/250 (Aralık 2003), 1021-1022.
“Câbî Ömer Efendi: Câbî Tarihi, Târih-i Sultan Selîm-i Sâlis ve Mahmud-ı Sâni Tahlil ve Tenkildi Metin, I. II., Haz.: Mehmet Ali Beyhan” *Belleten*, LXVIII/253 (Aralık 2004), 747-748.
“Topçular Kâtibi Abdülkadir (Kadri) Efendi Tarihi (Metin ve Tahlil), Yayına Haz. Doç. Dr. Ziya Yılmaz”, *Belleten*, LXIX/256 (Aralık 2005), 1051-1052.
“Hasan Bey-zâde Ahmed Paşa, Haşan Bey-zâde Tarihi, Haz. Dr. Şevki Nezihî Aykut”, *Belleten*, LXX/257, (Nisan 2006) s. 321.
“Karaçelebi-zâde Abdülaziz Efendi, Ravzatil'l-ebrâr Zeyli (Tahlil ve Metin), Haz. Nevzat Kaya”, *Belleten*, LXX/258 (Ağustos 2006), 785-786.